

nieuwe boeken, verslagen e.d.

Die Greifvögel der Welt

Op veertig tafels worden in dit boek niet minder dan 1144 kleurentekeningen getoond van de orde Falconiformes. Alle goed te onderscheiden rassen, jeugd- en overgangskleden, kleurfases, evenals geslachten als ze wat betreft het verenkleed van elkaar afwijken, zijn afgebeeld. Verwante soorten zijn zo veel mogelijk op één tafel samengevat. De afbeeldingen zijn gewoonlijk op de zelfde wijze gemaakt, meest met iets gespreide vleugels en een wat naar ons toe gedraaide staart. Tegenover de kleurentafels is in tabelvorm een omschrijving van soorten en rassen gegeven, karakteristieke kenmerken, evenals verbredings-, grootte- en gewichtsgegevens. Het tekstgedeelte bevat 160 instructieve tekeningen en omvat een determineertabel met gegevens over grootte, kleur, snavel-, poot-, kop- en staartvormen. Een register met alle wetenschappelijke namen en de Engelse en Duitse namen sluit het boek af. De meer dan 25-jarige ervaring van de auteur, Friedhelm Weick, werd aangevuld met gegevens van de internationaal bekende stootvogelspecialist dr. Leslie H. Brown, die deze zomer op 6 augustus 1980 in zijn huis te Karen in Kenya stierf. Een interessant boek waarbij veel studies in het veld, in dierentuinen en vogelparken en aan balgen in musea ten grondslag liggen. Voor de veldwaarnemer minder bruikbaar omdat stootvogels meestal in de vlucht worden waargenomen en vliegbeelden zijn niet afgebeeld. Wellicht wél een handzaam boek voor Vogelwet-Controleurs 1936 die zich speciaal bezighouden met de invoer van vogels en de handel in buitenlandse vogels.

Friedhelm Weick: Die Greifvögel der Welt. Met medewerking van Leslie H. Brown, 159 pag., 1304 afbeeldingen, waarvan 1144 in kleur. Tweetalige tekst, Engels en Duits (1980). Uitg. Verlag Paul Parey, Hamburg/Berlijn. Prijs DM 78,-.

In de Groene ruimte

Het mag voor de Stichting 'Het Vogeljaar' een grote voldoening zijn dat haar geesteskind, het 'Natuurfotografengilde' (NFG), een duidelijk bewijs van een volwassenheid heeft getoond. Dit NFG heeft een nationale foto-manifestatie tot stand gebracht die klinkt als een klok en werd opgedragen aan de jubilerende 'Natuurmonumenten' ter gelegenheid van haar 75-jarig bestaan. Onder het motto 'Welkom in de Groene ruimte' zal deze expositie door een negental plaatsen van ons land reizen: Laren (N.H.), Den Haag, Rotterdam (Blijdorp, 26 november tot en met 1 januari), Tilburg, Apeldoorn, Almelo, Assen en Haarlem. In Laren werd de foto-tentoonstelling in 10 dagen al door bijna 30.000 bezoekers bekeken! Let in de plaatselijke pers op aankondigingen als de expositie in uw omgeving komt. Het betreft ongeveer 260 kleurenfoto's in groot formaat en onderverdeeld in 12 biotopen van 23 leden van het gilde.

Deze unieke foto-collectie kunt u óók in huis halen, want deze is gebruikt als illustratie bij het boek 'In de Groene ruimte', dat geschreven werd door Plet van Zalinge. De auteur beschrijft hier op geheel eigen wijze de volgende districten: plas en moeras, laagland en polder, veen en ven, beekdal en uiterwaard, bos en heide, heuvellandschap, strand en duin, wad, slik en kwelder, weide en sloot, akker en houtwal, park en parklandschap, dijk, berm en ruigte. Echte houtwallen behoeven echter niet altijd te vallen onder opzettelijke aanplantingen en restanten bos en het insect dat bovenaan op pagina 156 staat afgebeeld is geen snuitor (*Curculionidae*), maar een zogenaamd soldaatje, dat onder de zachtschildkevers (*Malacodermata*) valt.

Als wij de expositie hebben gezien valt er wel eens een foto in het boek wat tegen, maar hoe kan dat ook anders? Let u bij het bekijken van de expositie vooral wel op de namen van de fotografen, want die zult u in het boek tevergeefs bij de foto's zoeken. Het 'Natuurfotografengilde' stelt de opbrengst van het boek, dat op de expositie te koop aan wordt geboden, ter beschikking van de jubilerende 'Natuurmonumenten' voor de bouw van een grotere schaapskooi die in de plaats moet komen voor de vervallen oude kooi van de Rhedense schaapskudde.

Plet van Zalinge: In de Groene ruimte. 75 jaar natuurbehoud. 192 pagina's, 265 kleurenfoto's van 23 leden van het 'Natuurfotografengilde' (1980). Uitg. Elsevier, Amsterdam/Brussel. Prijs f 29,50.

Beiträge zur Arbeitsweise der wissenschaftlichen Vogelberingung in Europa

Als Abhandlungen für Vogelfang und Vogelberingung Nr. 4 verscheen een boekje onder bovenstaande titel. De auteur, een ingeweide in het ringonderzoek en de verwerking van de hierover verkregen gegevens, geeft in vier hoofdstukken zijn visie op het ringonderzoek en de soms onnauwkeurige en onjuiste verwerking van de verkregen gegevens. Bovendien vindt hij dat de in 1964 opgerichte EURING-organisatie niet die rol vervult, die het eigenlijk zou moeten vervullen.

In de eerste plaats steit hij de behandeling van teruggevangen in het buitenland geringde vogels aan de kaak. Het verwisselen en toevoegen van ringen van reeds geringde vogels (10.000 tot 20.000 in de laatste 10-15 jaar) bezorgt een goede, nauwkeurige administratie oneindig veel moeilijkheden. Met vele voorbeelden wordt dit geïllustreerd.

De talrijke terugmeldingen op de plaats van ringen of op korte afstand waar de vogel werd geringd worden niet in alle landen gelijkwaardig verwerkt en EURING hecht té weinig waarde aan deze gegevens. Het betreft daarbij vaak vogels die meerdere malen in de winter in hun verafgelegen winterkwartieren hebben

doorgebracht. Een coördinatie van niet alleen de verwerking van de terugmeldingen acht Hans Bub uiterst noodzakelijk. Ook op het EURING-code en de EURING-sleutel, waarvan hij vindt dat deze onvoldoende zijn en ook aan de ringers bekend moeten zijn, heeft hij talloze bedenkingen. Door gebrek aan voldoende tijd worden talloze waardevolle gegevens niet voldoende benut en is de grondslag wat betreft de codering van de oorzaak van terugmelding niet voldoende uitgewerkt. Er wordt op grotere nauwkeurigheid en nauwgezetheid aangedrongen, al zou het alleen al zijn om het monnikenwerk van de ringers en de in de bedreigde milieus levende vogels zo goed mogelijk uit te pluizen en vergissingen zo goed mogelijk te voorkomen. Men deze privé-uitgave heeft Hans Bub de knuppel in het hoenderhok gegooid en ten minste voor zijn eigen gevoel de bij hem zwaarliggende kwesties naar voren gebracht. Over de juistheid van de beoordelingen kunnen diegenen die nauw bij dit werk betrokken zijn zelf naar beste weten een mening vormen. Ik zou hieraan willen toevoegen dat het mij wel altijd zeer heeft verwonderd, dat alle ringstations niet nauwkeurig op de hoogte zijn van alle opening van jacht- en vangsttijden van alle vogelsoorten, in alle landen, gedurende alle jaren dat er geringd is. Bij uitwerkingen worden er vaak conclusies getrokken, terwijl dan met deze gegevens in het geheel niet of nauwelijks rekening wordt gehouden. Een jager of een vogelvangster zal namelijk heel vaak als terugmeldingsdatum een datum opgeven die binnen de opening van jacht- of vangsttijd in dat land valt. De terugmeldingen van Vinken in België kunnen bijvoorbeeld daardoor van jaar tot jaar aanzienlijke verschuivingen laten zien.

In elk geval kunnen wij de aanbevolen voorzichtigheid en nauwkeurigheid met het beschikbare materiaal, dat door vrijwilligers met zo veel doorzettingsvermogen en geduld werd vergaard, ten volle delen. Want goede kritiek moet altijd welkom kunnen zijn bij een goede zaak.

Het boekje 'Beiträge zur Arbeitsweise der wissenschaftlichen Vogelberingung in Europa' door Hans Bub, (verbonden aan het Institut für Vogelforschung 'Vogelwarte Helgoland' te Wilhelmshaven), 108 pagina's en verschenen in 1976 is verkrijgbaar voor f 4,- (inclusief portokosten) gestort op giro 96 44 72 tnv Adm. Het Vogeljaar, Delft met vermelding 'boekje Hans Bub'.

Markieringsmethoden für Vögel

Vogels worden voor ornithologisch onderzoek niet alleen gemerkt met de bekende genummerde aluminium ringen van de wetenschappelijke ringcentrales, maar ook soms met gekleurde pootringen, vleugel-, hals- en rugmerken.

Voor het oplossen van speciale vragen over de trek - en niet alleen om deze reden - ontvangen vogels soms een klein zendertje, die een voortdurend contact met de betreffende vogel mogelijk maakt. In de laatste tientallen jaren zijn er een groot aantal herkenningstechnieken gebruikt en een overzicht van alle

gebruikte merktekens was dringend gewenst. De literatuur over onderzoeken en experimenten op dit gebied raken meer en meer verspreid en zijn in toenemende mate moeilijk terug te vinden. Bepaalde vraagstellingen zijn in verband hiermee vaak slecht bereikbaar en nauwelijks bekende methoden kunnen moeilijk en niet beantwoord worden. Bovendien mag niet verzwegen worden dat talloze methoden de dieren hinderen en daardoor nadelig voor hun gezondheid zijn. Het ligt daarom aan de verantwoordelijkheid van de onderzoekers zelf om alleen zulke merktekens aan te brengen, die de vogels niet verwonden noch in hun dagelijkse gedragingen hinderen. Het boek is overzichtelijk in verschillende hoofdstukken onderverdeeld. Na elk hoofdstuk wordt een literatuuropgave gegeven, hetgeen het raadplegen aanzienlijk gemakkelijkt.

Het behoeft geen betoog dat bepaalde merktekens voor vogels nog andere nadelen hebben, namelijk dat ze eerder op de trek uit louter nieuwsgierigheid door jagers geschoten worden. Daarom is het aanbrengen van duidelijk op grote afstand zichtbare kenmerken mijns inziens nog steeds niet verantwoord.

J.T.

Hans Bub & Hans Oelke: Markierungsmethoden für Vögel. 152 pagina's, 98 afbeeldingen, 1 kleurentafel (1980). Die Neue Brehm-Bücherei 535. Uitg. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DDR 16.— M.

The Peregrine Falcon

De Slechtvalk spreekt tot de verbeelding van velen. Tevens is de soort een voorbeeld van kracht, snelheid en moed. Niet zonder reden een voor valkeniers geliefde vogel. Dr. Derek Ratcliffe heeft een interessante studie over de Slechtvalk bijeengebracht, die eigenlijk elke Slechtvalk-liefhebber zou moeten kunnen bezitten. Zestien hoofdstukken, een bibliografie en 23 tafels vormen dit prettig geïllustreerde boek. Achtereenvolgens worden in de hoofdstukken behandeld de Slechtvalk en de mens, het biotoop, populaties in Groot-Brittannië, verspreiding en aantal in Groot-Brittannië, voedsel en voedselgewoonten, nestgebied, paring en paringsgedrag, van ei tot vliegvlug jong, bewegingen en trek, broed-dichtheid en territoria, populatie regulatie, ecologische relaties met andere soorten, de pesticide geschiedenis, andere vijanden, vormen en geographische variëteiten, bescherming en de toekomst.

Een veelomvattende inhoud waarin toch duidelijk uitkomt dat de Slechtvalk, die nog veelvuldig in de Pyreneeën en op Malta wordt geschoten, een krachtige bescherming nodig heeft. De auteur noemt de soort één der werelds meest bedreigde vogelsoorten! Dat Engeland in dit interessante boek wat uitgebreid wordt behandeld behoeft voor ons totaal geen bezwaar te zijn.

Derek Ratcliffe: The Peregrine Falcon. 416 pagina's, 32 foto's, 4 kleurenplaten, 16 figuren, 23 tafels en tal van zwart/wit tekeningen van Donald Watson (1980). Uitg. T. & A.D. Poyser, Calton. Prijs £ 12.00.